

Karen Sundt

**Digteren H. Ibsens Liv
og Betydning for vort Folk**

Forord ved Ane Haukebø Aasland

bokselskap.no
Oslo 2024

bokselskap.no, Oslo 2024

Karen Sundt: *Digteren H. Ibsens Liv og Betydning for vort Folk*

Teksten i bokselskap.no følger føljetongtekstene trykket i avisen *Lister*, 07.11.1888, 10.11.1888 og 17.11.1888. Digitaliseringen er basert på filer fra Nasjonalbiblioteket (nb.no), tilrettelagt av Ane Haukebø Aasland.

ISBN: 978-82-8319-756-3 (bokselskap.no),

978-82-8319-757-0 (epub), 978-82-8319-758-7 (mobi)

Filen er lastet ned fra e-bokportalen Bokselskap. Lesetekst og flere nedlastningsmuligheter m.m. er gratis tilgjengelig på bokselskap.no

---

Forord

Karen Sundts artikkel om Henrik Ibsen, «Digteren H. Ibsens Liv og Betydning for vort Folk», ble trykket som føljetong i avisen *Lister (Et blad for Farsund og omegn)* i 1888:

[Onsdag 7. november 1888](#) (10. årgang, nr. 89)

[Lørdag 10. november 1888](#) (10. årgang, nr. 90)

[Lørdag 17. november 1888](#) (10. årgang, nr. 92)

I 1888 feiret Ibsen 60-års jubileum, noe som antakelig bidro til å gjøre Ibsen til salgbart stoff for et bredt publikum. Kanskje hadde Sundt kontakter i redaksjonen i Farsundavisen *Lister*, hun var født i Farsund og hadde slektstilknytning der. I 1888 bodde hun imidlertid i Larvik sammen med sin gamle far. Hun var en kvinne på 47 år med lang erfaring fra politisk og religiøs skribentvirksomhet. Sundt hadde vært journalist blant annet i venstreavisen *Verdens Gang* på slutten av de politisk turbulente 1870-årene og fungerende redaktør i *Varden* en periode på 1880-tallet.

I sin artikkel om Ibsen trekker Sundt fram biografiske historier fra Ibsens ungdom, som hun trolig har funnet i Paul Botten-Hansens biografi i *Illustreret Nyhedsblad*ⁿ¹ og i Henrik Jægers festskrift i anledning Ibsens 60 årsdag,ⁿ² men hun virker også å foreta en del egne vurderinger av dikteren og hans verk.

I første del fremstilles den fattige, unge og innelukkende Ibsen. Sundt siterer Ibsens dikt som hun mener kan illustrere hans personlighet og karakter, hun omtaler fødested og oppvekst og kontrasterer og sammenstiller Ibsen med Bjørnson.

Det er særlig den første delen av karrieren og utgivelsen av ungdomsverket *Catilina* (1850) som omtales. Andre del av artikkelen behandler tiden etter at *Catilina* utkom, da Ibsen studerte til artium og ble kjent med Paul Botten-Hansen og A. O. Vinje, og begynte å arbeide med teater. I tredje del omtales *Rosmersholm* (1886), *Kongsemnerne* (1863), *Brand* (1866) og *Keiser og Galilæer* (1873).

Sundt konkluderer med at det først og fremst er mennene som blir refset av Ibsen, mens kvinnene ofte er preget av en mild moderskjærighet. Det generelle budskapet er at vi/leserne bør takke Ibsen for å ha ført «det norske Aandsliv» inn i «den nyere Verdenslitteratur». Hennes overordnede fremstilling av Ibsens liv og utvikling som kunstner passer godt en romantisk forståelse av kunstneren som et kjempende geni hvor utviklingen går «fra kamp til seier».

Digteren H. Ibsens Liv og Betydning for vort Folk

Det er sagt^{k1} om Digteren Henrik Ibsen at han ei alene er en indelukt Natur; men en mørk satirisk Skeptiker, der ser kritisk og tvilende udover Livet uden at give sig af med at løse Livets Gaader; – eller det er som om hele hans Digtning blot er et eneste stort Spørgsmaal, det er som viser han os Skyggesiderne af Livet uden tillige at løfte en Flig af Forhænget. De, der har fulgt Ibsen vil selv kunne gjøre sig en Mening op om dette. Jeg vil kun fremholde som korrekt, at medens Bjørnson^{k2} i sine Nutidsdramaer kaster ud en bestemt Tanke, en Idé at kjæmpe for, og i Regelen lader os skimte en Haabets Straale midt i Tvivlens Nat, – saa opstiller Ibsen i Almindelighed blot Spørgsmaal uden bestemt at besvare disse. Han siger selv: «Jeg spørger helst, mit Kald er ei at svare».^{k3}

Han er fra Karakterens Side overmaade tilbageholden og indesluttet – af den Grund er det vel ogsaa at han ikke ligesom Bjørnson kaster sig udi Døgnets Kamp, han siger i et Rimbrev til en Veninde:^{k4} «at han lukker sig inde i sin lune Stue, for at leve indadvendt», og han vender sig til sine Landsmænd blot gennem sine Digterværker. «Jeg har», siger han, «en Skræk for Sværmen, vil ei stænkes til af Bærmen».

Men at denne ualmindelig dybe, rige Natur kan føle varmt og inderligt, som faa andre, det fremgaar gennem det poetisk gribende i Flerheden af hans Digte. Henrik Ibsen er som bekjendt født i Skien 1828, det er ikke utænkeligt, slet ikke, efter min Mening, at det er de første Indtryk fra Fødebyen, denne indelukte By med storartede skjønne Naturomgivelser, som har dannet Manden. – Skien ligger som bekjendt i en dyb Dal ved Skiens-Elven omringet af høie Fjelde og Aasrygge. Efter som en stiger høiere udvides vel Perspektivet, men Fjeldene og Aasryggene stænger for Udsigten og lægger Længsler, Anelser og Spørgsmaal indi Sindet.^{k5} – Ligedan er det med Ibsens Digtning, særlig hans sidste Digterværker – de har meget at byde os – de viser os Livet, men – de er som et indelukket Landskab, de giver ingen Løsning, Tanken kan kun ane, hvad der ligger bag. Vi blir staaende ved alle disse Spørgsmaal, dette bidende Vid, denne træffende Satire. Der er ikke mere. Det blir vor egen Sag, at finde det tilsvarende i Livet og derefter søge Løsningen paa

Livsgaaden. Allerede tidligere end Bjørnson fremtraadte Henrik Ibsen, han er original og upaavirket som faa, men først senere end Bjørnson vandt han Anerkjendelse som en stor Digter. Som 16-aarig Gut kom han paa Apotheket i Grimstad, da Faderens Kaar ikke tillod ham en lang, kostbar Latinskolegang. Det stod den Gang for ham selv som heldigt gennem den farmasøitiske Examen at vinde Livsophold og derigjennem at bryde sig en Gjenvei^{k6} til Studiet af Medicin. Han opholdt sig i Grimstad i 6 Aar, og vakte Opmærksomhed i den lille By ved sin særegne Begavelse, men ogsaa Forbitrelse ved sine satiriske Vers, hvori han snertede en Del af Byens Indvaanere. Fra sine medisinske Studietimer stjal han sig Øieblikke til at skrive Vers og Digte. – Det var Datidens Bevægelser – Februarrevolutionen,^{k7} Opstanden i Ungarn^{k8} som havde grebet Ynglingens Sind slig at det gjærede og sydede i ham og Gjæringen maatte finde Udslag – men denne Virksomhed i Poesiens og de frie Musers Tjeneste var ikke vel seet af Byens Borgere – de modne Mænd – uagtet han i Begyndelsen holdt sig inden Manuskriptets private Omraade, heller ikke var hans Arbejder heldige til at fremme hans medisinske Forstudier. Hans første dramatiske Ungdomsarbejde som udkom paa Tryk er Catilina.^{k9} Han inspireredes til dette i Vinteren 1848–49 da han for at lære Latin gennemgik Sallusts «Catilina» og Ciceros Taler, og optoges mindre af de sproglige og i det hele de filosofiske Vanskeligheder end af de politisk-historiske Ideer hos de klassiske Forfattere, hvis Skrifter han slugte medens de avlede i ham Planen til hans første Ungdomsfrembringelse. Han skrev Catilina færdigt i nogle faa Maaneder og sendte det til Kristiania Theater,^{k10} hvorfra han fik det tilbage med et høfligt «kan ikke bruges». Nogen Forlægger lod sig heller ikke opdrive – men ved en Vens^{k11} Hjælp lykkedes det ham at faa det trykt paa eget Forlag under Mærket Brynjolf Bjarne.^{k12}

Catilina blev tildels fordelagtig omtalt af Kritikken, Professor Monrad^{k13} mener at den indeholder Spiren til noget stort, men der blev neppe solgt af den mere end 30 Exemplarer, Resten gik til Makulatur.

ⁿ³

Kort efter at Catilina var udkommen, reiste Digteren ind til Hovedstaden med nogle Daler i Lommen for at studere. Men da han var bleven Artianer,^{k14} havde han tabt Lysten til at studere videre og kastede sig isteden over Læsningen af Skjønlitteraturen og skrev Vers. Men dette indbragte ikke meget, saa han havde det overmaade trangt; han boede sammen med en Ven,^{k15} og de delte, hvad de havde at leve af; men det var ikke saa meget, at de havde Raad til at spise Middagsmad: for at dette ikke skulde blive bekjendt, gik de ud i den Tid, man spiser Middag og kom tilbage om Eftermiddagen og drak sin Kaffe med Brød til. Ibsens mest

betydningsfulde Frembringelser fra hin Tid er et overmaade høitflyvende Mindekvad over Oehlenschläger (Skalden i Valhal)^{k16} samt «Kjæmpehøien», et Skuespil, som opførtes paa Kristiania Theater i 1850, og som han i 1855 omarbejdede for den bergenske Scene.^{k17} Visselig ei uden Betydning for Ibsens senere digteriske Udvikling og Retning er hans Forbindelse og Deltagelse med de senere saa bekendte literære Størrelser, P. Botten Hansen^{k18} og A. O. Vinje^{k19} i Udgivelsen af det satiriske polemiske Ugeblad «Adhrimmer»,^{k20} endskjønt dette Blad i en Tid, da Interesserne, navnlig blandt den almene Mand, var mindre, aldrig naaede et større Abonnentantal end 100 og ikke magtede at gennemleve et længere Tidsrum end nogle Maaneder, mens de Mænd, som ledede Bladet, svang sig op over Døgnets Strid og magtede at skrive sig et Navn i Historien, der aldrig vil glemmes, saalænge Sansen for Norskhed, Frihed, Fædreland, Poesi og alt det, som er stort og skjønt, trives i Nord.

Ibsens første Arbejder er at betragte som sentimentale og vistnok umodne og mangelfulde, dog holder jeg mig til Professor Monrads Udtalelse i Tidsskrift for Videnskab og Literatur,^{k21} da Catilina kom ud: «Dette Digts Hovedtanke», siger han, «er baade klar og skjønt, og hvor som her Ideen kraftigst rører sig, finder den nok tilsidst sin Form».

Endelig blev Ibsen ansat som Bestyrer^{k22} af det nettop af Ole Bull oprettede norske Theater i Bergen,^{k23} det var ei alene en behagelig Overgang til en fast lønnet Stilling, men tydede paa, at man endelig havde faaet opladte Øine for en eminent halv slumrende Begavelse. Han fik Stipendium af Teatherbestyrelsen for at besøge udenlandske Theatre og uddanne sig i Sceneinstruktion. Hans første Udenlandsreise gik ikke længere end til Kjøbenhavn; men senere reiste han saa vel til Berlin som Dresden, og utvivlsomt er det, at saa vel disse Reiser som hans Stilling ved Theatret har været af Betydning for hans senere Udvikling, og har lagt Grunden til det Ry han har erhvervet sig som dramatisk Forfatter. – Ikke mindre betydningsfuld for Digterens Liv var hans Forbindelser med Forfatterinden Magdalena Thoresen^{k24} og Kunstneren Ole Bull.^{k25} Samværet mellem disse tre er deilig lig Oaser i Ibsens i mangt kummerfulde og tornestrødde begyndende Digterliv. I 1858 giftede han sig med en Steddatter af Magdalena Thoresen, Datter af Presten Thoresen.^{k26} Omtrent samtidig var han flyttet til Kristiania, hvorhen han var kaldet som artistisk Direktør for det derværende norske Theater;^{k27} men det var saa langt fra at hans Livsstilling derved blev lysere, tvertimod lagdes der en stor Sum til hans daglige Gjenvordigheder^{k28} og Prøvelser. – Han havde ei alene Kamp mod Næringsssorger, men mod trange Forhold, der vilde stænge Veien for en stor Aand, der søgte at bryde sig en Bane; men hans to deilige Digte «Terje

Viken»^{k29} og «paa Vidderne»,^{k30} der skriver sig fra hin Tid, viser os, at Ibsen med fuldt Føie under al sin Modgang kunde istemme med Bjørnson: «Løft dit Hoved, du raske Gut, om et Haab eller to blev brudt glimter et nyt i dit Øie, strax det faar Glans fra det Høie.»^{k31}

*

I 3 Aar arbeidede Ibsen paa et moderne Skuespil med Motiver fra de hjemlige Forhold; dette var noget helt nyt, det var Problemdigtningens førstefødte Spire,^{k32} det var den første lille Handskeflig, kastet mod Samfundet,^{k33} og da «Kjærlighedens Komædie»^{k34} kom ud, brød der en Storm af Uvillie løs mod den dristige unge Mand, – det forekom hans Venner, at han saa aldeles havde gjort sig umulig som Literat, at de endog tænkte paa, at interessere sig for hans Ansættelse som Undertoldbetjent.^{k35} Men ingen Modgang magtede at kue Ibsens stærke Viljekraft og urokkelige Tro paa, at han engang vilde bryde sig igjennem. Sommeren 1863 fulgte han efter Indbydelse med paa det store Sangertog til Bergen^{k36} – og da hans første historiske Drama, «Kongsemnerne»,^{k37} kort efter kom ud, syntes det som Vinden havde vendt sig, og det varslede for ham om, at han dog ikke havde kjæmpet og arbeidet forgjæves. – Samfundet begyndte endelig saa smaat at anerkjende hans Evner og digteriske Begavelse. – «Kongsemnerne» havde vist at her dog laa noget paa Bunden som kunde oparbeides, og i 1863 bevilgedes ham efter Regjeringens Indstilling et større Reisetipendium. I 1864 drog han ud betagen af stærk Uvilje over at de forenede Riger i det Aar lod Danmark udkjæmpe sin Kamp mod Tyskland^{k38} alene. Henrik Ibsen fandt, at Norge og Sverige svigtede sin «Broder i Nød»^{k39} og han skrev derom et deiligt poetisk, men smerteligt tungt og alvorligt Kvad med Hentydninger til Skandinavismen,^{k40} som den Gang var stærkt oppe, vakt tillive og vedligeholdet af de nordiske Studenter, som samledes i Lund og i Upsala i den deilige lyse Sommertid.

Henrik Ibsen har siden 1864 paa et enkelt Besøg nær herhjemme, stadig opholdt sig i Tyskland og Italien; men at han elsker dette Landet, at Længselen efter Fædrelandet bor dybt i hans Bryst har han selv saa vakkert udtalt i Digtet «brændte Skibe»,^{k41} hvor det hedder:

«Mod Snelandets Hytter
fra Solstrandens Krat
rider en Rytter
hver eneste Nat».

Og i et Digt ved Tusindaarsfesten 1872^{k42} siger han; «I Natten og min Digtning bor jeg hjemme».

[n4](#)

Hovedpersonerne i Ibsens Bog, «Rosmerholm»,^{k43} ender i Møllefossen. – Her er to Veie som Menneskeheden følger, enten stadig nedad Skraaplanet – til det sorte Fordærvsens, Syndens, Dyb eller opad til Frigjørelse, Liv og Forsoning i Guds Barmhjertigheds Favn.

Det er især Mændene, Ibsen revser saa skarpt. Hvad han lader Biskop Nikolas udtale i «Kongsemnerne» om de norske Mænd paa den Tid: «Gaar til sin Gjerning de norske Mænd, viljeløs vimrende ved ei hvorhen, skrukker sig Hjertene, smyger sig Sindene vege som vaggende Vidjer for Vindene», lader han ogsaa gjælde i Nutiden. I Modsætning til Mændene hviler der ofte over Ibsens Kvindeskikkelser noget rent og varmt; de har den mest forsagende, opofrende Kjærlighed, f. Ex. Agnes i «Brand»,^{k44} der er Billedet paa den inderligste gribende Moderkjærlighed. – Som da hun imødegaa Mandens store Tanker med en hjertevarm Hentydning til sin lille Verden; det elskede Barn, hun har tabt: «min lille Kirke sank i Grus», siger hun ydmyg og betegnende. Ibsen har ogsaa skrevet et større Drama med Motiver hentet fra Verdenshistorien; det er «Keiser og Galilæer»,^{k45} der skildrer Hedenskabets sidste, fortvivlede Kamp mod Kristendommen.

En av våre mest udbredte Aviser hævder:^{k46} «at ingen norsk Forfatter i vort Århundrede, har i Løbet av mindre end 25 Aar oplevet at se det Navn baaret saa vidt omkring og sine Værker gjengivne i saa mange Oversættelser til fremmede Tungemaal som Henrik Ibsen. Og i Følge med Oversættelserne og Opførelsen af hans Arbeider paa Europas, navnlig Tysklands Scener, er kommen Fortolkernes Skarer og deres Fremstillinger af Digterens Liv og Værker. Dette er et Vidnesbyrd til alle de andre om den Magt, Digterens Tanker har øvet i hans Samtid og om den Stilling, hans Digtning har skabt ham og gjennom ham i ikke liden Grad det norske Aandsliv i den nyere Verdenslitteratur. Verdensberømmelsen er knyttet til Digterens Navn – og ingen af vore Digttere, ikke engang Bjørnson har som han baaret Norges Navn uttil fjerne Strande. I 1869 drog han endog til Ægypten som Khedivens^{k47} Gjæst ved aapningen af Suezkanalen.^{k48} – Denne Reise undlod ei at blive brugtbærende for Ibsens modtagelige Aand og Skarpe Iagttagelsesævine; og den bidrog til at give ham et frit Overblik over Kulturhistoriens Gang og hjalp ham til med held at gjennomføre «Keiser og Galilæer», det store verdenshistoriske Skuespil, som i sin Plan i længere Tid havde beskjæftiget ham, og som da det kom ud, ei undlod at gjøre sin Virkning, som alt fra Ibsens Pen, men som dog blev lidet

forstaaet og anerkjend af de mange, som paa Grund af liden kjendskab til historien havde vanskelig for at kunne tilegne sig den store Digters brillante Fremstilling af de fjerne Kulturstridigheder og Idekampe paa «Julian den Frafaldne's»^{k49} Tid. Vi tror, at vi alle bør samle os i Tak til Ibsen for, hvad hans Skabende og geniale Pen har bragt os; hver ny Bog av ham har ei alene revet den Store Almenhed hen i Forargelse over, eller i Tilslutning til disse Skarpe kritiske Henvendelser til Samtiden, denne Refsen^{k50} af Samfundets Brøst,^{k51} denne Opriven i vore dybeste Bunder, men Værkerne har til samme Tid formaaet at samle i Beundring over Digterens Kraft, rige Evne, ualminnelige dybe Tænkning, faste bestemte Mod og Gaver til at analysere Karaktererne Skarpt – saa Scenerne blir virkningsfulde.

Det er Digterne, som oparbejder Folkejordbunden, ligesom Gartneren med sin hakke bearbejder Jorden. Digterne er de aandelige Banebrydere i et Folk; vi havde neppe naaet saa vidt i Oplysning og Udvikling, hvis ikke Digterne havde vakt Folket til aandeligt Liv. Ibsen har mere end nogen anden Fortjeneste af, at han har vakt vort Folk op til at Se Samfundets Synder – og han har gennem sine Skrifter sat en alvorlig Diskusjon i Gang – foruden at han har bidraget til at indlemme vor Literatur som et Led af Verdensliteraturen. Dette er Ibsens Betydning for vort Folk og derfor vil Saga^{k52} sno en Laurbærkrans om hans Navn, – en Laurbærkrans, som aldrig vil visne, men bæres ud til sildige^{k53} Slægter.

Litteratur

Botten-Hansen, Paul 1863. «[Henrik Ibsen](#)» I: *Illustreret Nyhedsblad*, 19. juli 1863 (12. årgang, nr. 29). Christiania: H. J. Jensen.

Hedlund, Gerhard 1999. «Karen Sundt. 1824–1924». I: Truls E. Nordby: *Varden fra fjord og fjell i 125 år. Avishistorie i Telemark fra 1874 til 1999*, s. 21. Porsgrunn: Forlaget Grenland.

Haave, Kari 1977. [*Foraktet av de store, men elsket av de små. Karen Sundt og forfatterskapet hennes*](#). Oslo: Gyldendal.

Jæger, Henrik 1888. [*Henrik Ibsen 1828–1888. Et literært livsbillede*](#). København: Gyldendal.

Kvaale, Reidun 1986. *Kvinner i norsk presse gjennom 150 år*. Oslo: Gyldendal.

Sundt, Karen 1918. «Litt om mit liv og mit virke». I: [*Nye fortællinger*](#), s. 110–128. Kristiania: Olsens Boghandel.

Sundt, Karen (u.d.). «Gamle slægter – svundne dage» (avsnitt 1–3). I: borgerskolen.no (lest 22.02.2024).

Noter

[n1](#). Botten-Hansen 1863

[n2](#). Jæger 1888

[n3](#). Føljetongdel 2 (10. november 1888) starter her.

[n4](#). Føljetongdel 3 (17. november 1888) starter her.

[k1](#). Det er sagt] Eneste kilde som eksplisitt er nevnt er «professor Monrads» anmeldelse av *Catilina* (se egen kommentar), det er uklart hvilke andre kilder hun sikter til. Det kan være Paul Botten-Hansen i *Illustreret Nyhedsblad* i 1863, og H. Jægers *Henrik Ibsen 1828–1888*, også utgitt 1888.

[k2](#). Bjørnson] Bjørnstjerne Bjørnson (1832–1910)

[k3](#). «Jeg spørger helst, mit Kald er ei at svare»] Sitat fra «Et Rimbrev», sendt til Georg Brandes og trykket i tidsskriftet *Det nittende Aarhundrede*, 1875. Også utgitt i *Digte*, 2. utgave, 1875.

[k4](#). et Rimbrev til en Veninde] «Ballonbrev til en Svensk Dame», sendt til Frederika Limnell, som Ibsen gjestet i Stockholm i 1869. Publisert også bl.a. i *Digte*, 1871.

[k5](#). Skien ... Sindet] Sundt hadde kjennskap til Skiens geografi, ettersom hun flyttet dit i 1878 og bodde der til 1886.

[k6](#). Gjenvei] adgang; tilgang

[k7](#). Februarrevolutionen] Fellesbetegnelsen for de revolusjonære begivenheter som fant sted i Europa i 1848. Startet i Paris og spredte seg til praktisk talt alle europeiske land.

[k8](#). Opstanden i Ungarn] Nyhetene om revolusjonær oppstand i Paris og Wien nådde Ungarn og utløste en blodig revolusjon. Ibsen skrev diktet «Til Ungarn» om Magyarenes kamp mot overmakten i 1848.

[k9](#). *Catilina*] skuespill, 1850. Tittelen referer til den historiske hovedpersonen i stykket.

[k10](#). Kristiania Theater] Christiania Theater, på Bankplassen (i dagens Oslo). Etablert 1837 med danske skuespillere.

[k11](#). en Vens] Ole Carelius Schulerud (1827–1859), sakfører

[k12](#). Bjarne] trykkfeil for: Bjarne

[k13](#). Professor Monrad] Marcus Jacob Monrad (1816–1897), teolog og professor i filosofi, og en sentral skikkelse i estetisk og litterær debatt. Han skrev om *Catilina* i

Norsk Tidsskrift for videnskap og litteratur i 1850.

[k14](#). var bleven Artianer] dvs. oppmeldt til eksamen artium, studenteksamen

[k15](#). En ven] Ole Carelius Schulerud (1827–1859), sakfører

[k16](#). Mindekvad over Oehlenschläger (Skalden i Valhal)] «Skjalden i Valhal», utgitt ved hjelp av Schulerud i *Christianiaposten* 16. februar 1850

[k17](#). «Kjæmpehøien» ... Scene] *Kjæmpehøien*, 1. versjon 1850 og *Kjæmpehøien*, 2. versjon 1854. Historisk drama, omhandler brytninger mellom norrøn vikingkultur og kristen Europeisk kultur. Første Ibsen-skuespill som ble satt opp på en scene.

[k18](#). P. Botten Hansen] Paul Botten-Hansen (1824–1869), litteraturkritiker, boksamler m.m. Redaktør av *Illustreret Nyhedsblad*, der flere av Ibsens verker ble trykket for første gang.

[k19](#). A. O. Vinje] Aasmund Olavsson Vinje (1818–1870)

[k20](#). «Adhrimner»] trykkfeil for *Andhrimner*, ukeblad som utkom fra januar til september 1851, også kalt «Manden». I tillegg til satire over aktuelle politiske begivenheter ble Ibsens første dikt utgitt her under pseudonymet Brynjulf Bjarne.

[k21](#). Tidsskrift for Videnskab og Literatur] norsk tidsskrift utgitt 1847–1855

[k22](#). Bestyrer] Ibsen var ansatt som sceneinstruktør, husdikter og instruktør.

[k23](#). det nettop av Ole Bull oprettede norske Theater i Bergen] Det Norske Teateret i Bergen ble stiftet i 1850.

[k24](#). Forfatterinden Magdalena Thoresen] Magdalena Thoresen (1819–1903), kjent forfatter i samtiden. Ble senere Ibsens svigermor.

[k25](#). Kunstneren Ole Bull] Ole Bull (1810–1880), berømt virtuos norsk fiolinist og komponist.

[k26](#). en Steddatter af Magdalena Thoresen, Datter af Presten Thoresen]

Susanna/Suzannah Ibsen, f. Daae Thoresen (1836–1914)

[k27](#). det derværende norske Theater] Kristiania norske Theater, etablert 1852.

Skuespillerne snakket norsk og repertoaret skulle være norsk. Gikk konkurs i 1857.

[k28](#). Gjenvordigheder] bryderi; motgang; vanskeligheter

[k29](#). «Terje Viken»] «Terje Vigen», episk dikt, utgitt første gang i *Nytaarsgave for Illustreret Nyhedsblads Abonnenter* i 1862, senere utgitt i *Digte*, 1871.

[k30](#). «paa Vidderne»] «Paa Vidderne», episk dikt, utgitt første gang i *Nytaarsutgave for Illustreret Nyhedsblads Abonnenter* i 1860, senere utgitt i *Digte*, 1871.

[k31](#). «Løft dit Hoved, du raske Gut ... Glans fra det Høie»] Sundt siterer (antakelig fra hukommelsen) fra Bjørnsons dikt «Øyvinds sang» fra *En glad Gut* (1860), kapittel 10. Hun har forvekslet ordet «blinker» med «glimter».

[k32](#). Problemdigtingens førstefødte Spire] I 1871 formulerte Georg Brandes (1842–1927) «program» for den realistiske litteraturen, den skulle sette problemer

(særlig av sosial eller religiøs art) under debatt. Sundt antyder at Ibsens *Kjærlighedens Komædie* (1862) var en ansats til den senere problemdiktningen.

[k33](#). Handskeflig kastet mod Samfundet] henviser trolig til riddertradisjonen om å utfordre til duell, men kanskje også en referanse til den senere «hanskedebatten» (fra 1880-årene), som dreide seg om sedelighet, seksualmoral og likestilling mellom kjønnene

[k34](#). «Kjærlighedens Komædie»] skuespill, 1862, om kjærlighet og/eller ekteskapsinngåelser, frihet og/eller ansvar

[k35](#). Undertoldbetjent] Sundt velger muligens å ta med denne detaljen, fordi hennes far jobbet som det samme.

[k36](#). det store Sangertog til Bergen] Sangerfest og festival i Bergen 14.–18. juni 1863

[k37](#). «Kongsemnerne»] *Kongs-Emnerne*, 1864

[k38](#). Danmark udkjæmpe sin Kamp mod Tyskland] Danmark mistet hertugdømmene Slesvig og Holstein til Preussen og Østerrike under den dansk-tyske krig i 1864.

[k39](#). «Broder i Nød»] referanse til diktet «En Broder i Nød! », trykket første gang i *Illustreret Nyhedsblad*, 13. desember 1863. Senere utgitt i *Digte*, 1871.

[k40](#). Skandinavismen] Ibsen var tilhenger av Skandinavismen i 1850 og 1860-årene, altså at Norge, Danmark og Sverige burde danne tettere og mer forpliktende bånd.

[k41](#). «brændte Skibe»] «Brændte skibe», utgitt i *Digte*, 1871

[k42](#). Digt ved Tusindaarsfesten 1872] «Ved Tusendårs-festen», utgitt i en rekke aviser og som småtrykk i 1872, senere innlemmet i *Digte*

[k43](#). «Rosmerholm»] skuespill, 1886

[k44](#). «Brand»] «dramatisk digt», 1866

[k45](#). «Keiser og Galilæer»] *Kejser og Galilæer*, 1873

[k46](#). En av våre mest udbredte Aviser hævder] usikkert hvilken avis det gjelder, kanskje *Morgenbladet* eller *Aftenposten*. Også usikkert hvor sitatet ender.

[k47](#). Khedivens] På denne tiden Isma'il Pasha, Ibsen kaller ham «Vicekongen af Egypten».

[k48](#). Suezkanalen] En 193 km lang kanal i Egypt som forbinder Middelhavet og Rødehavet, åpnet for trafikk i 1869.

[k49](#). «Julian den Frafaldne's»] Flavius Claudius Julianus Augustus, romersk keiser fra 361–363, kjent for å frasi seg den kristne tro. Hovedperson i *Kejser og Galilæer*.

[k50](#). Refsen] Sundt bygger opp under synet på Ibsen som samfunnsrefser, en samlende nasjonal kraft, mektig nok til å føre norsk litteratur inn i

verdenslitteraturen.

[k51](#). Brøst] brist; mangel; feil

[k52](#). Saga] antakelig den norrøne gudinnen Saga

[k53](#). sildige] ærverdige; langtrekkende

Karen Sundts *Digteren H. Ibsens Liv og Betydning for vort Folk* er lastet ned gratis fra e-bokportalen Bokselskap. Lesetekst og flere nedlastningsmuligheter m.m. er gratis tilgjengelig på bokselskap.no